Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kolmas koda)

12. juuli 2012*

Konkurents — ELTL artikkel 102 — Mõiste „ettevõtja” — Andmebaasi salvestatud äriregistri andmed — Selliste andmete kogumine ja tasu eest kättesaadavaks tegemine — Nende andmete taaskasutamiseks loa andmisest avaliku võimu kandja poolt keeldumise mõju — Direktiivi 96/9/EÜ artiklis 7 ette nähtud sui generis õigus

Kohtuasjas C-138/11,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Oberster Gerichtshof'i (Austria) 28. veebruari 2011. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 21. märtsil 2011, menetluses

Compass-Datenbank GmbH

versus

Austria Vabariik,

EUROOPA KOHUS (kolmas koda),

koosseisus: koja esimees K. Lenaerts (ettekandja), kohtunikud J. Malenovský, R. Silva de Lapuerta, G. Arestis ja D. Šváby,

kohtujurist: N. Jääskinen,

kohtusekretär: ametnik K. Malacek,

arvestades kirjalikus menetluses ja 2. veebruari 2012. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

— Compass-Datenbank GmbH, esindaja: *Rechtsanwalt* F. Galla,

— Austria Vabariik, esindajad: C. Pesendorfer ja G. Kunnert,

— Bundeskartellanwalt, esindaja: A. Mair,

— Iirimaa, esindaja: D. O'Hagan, keda abistas P. Dillon Malone, *BL*,

— Madalmaade valitsus, esindajad: C. Wissels ja J. Langer,

— Poola valitsus, esindajad: M. Szpunar ja B. Majczyna,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

— Portugali valitsus, esindaja: L. Inez Fernandes,

— Euroopa Komisjon, esindajad: M. Kellerbauer, R. Sauer ja P. Van Nuffel,

olles 26. aprilli 2012. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb ELTL artikli 102 tõlgendamist.

2 Eelotsusetaotlus esitati Compass-Datenbank GmbH (edaspidi „Compass-Datenbank") ja Austria Vabariigi vahelises kohtuvaidluses, mis käsitleb andmebaasis salvestatud äriregistri (edaspidi „Firmenbuch") andmete kättesaadavaks tegemist.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

3 Nõukogu 9. märtsi 1968. aasta esimese direktiivi 68/151/EMÜ tagatiste kooskõlastamise kohta, mida liikmesriigid äriühingu liikmete ja kolmandate isikute huvide kaitseks EMÜ asutamislepingu artikli 58 teises lõigus tähendatud äriühingutelt nõuavad, et muuta sellised tagatised ühenduse kõigis osades võrdväärseteks (EÜT L 65, lk 8; ELT eriväljaanne 17/01, lk 3), muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. juuli 2003. aasta direktiiviga 2003/58/EÜ (ELT L 221, lk 13; ELT eriväljaanne 17/01, lk 304), artiklis 2 loetletakse dokumendid ja andmed, mille äriühingud on kohustatud avalikustama.

4 Direktiivi 68/151, muudetud direktiiviga 2003/58, artikkel 3 sätestab:

„1. Igas liikmesriigis avatakse keskregistris, äriregistris või ettevõtete registris iga registrisse kantud äriühingu kohta eraldi toimik.

2. Kõiki artikli 2 kohaselt avalikustamisele kuuluvaid dokumente ja andmeid tuleb hoida selles toimikus või kanda registrisse; toimikus tuleb alati näidata kõigi registri kannete teemad.

[...]

3. Taotluse korral peab olema võimalik saada koopia või väljavõte artiklis 2 nimetatud dokumentidest ja andmetest. Alates hiljemalt 1. jaanuarist 2007 võib registrisse esitada taotlusi taotleja valikul kas paberkandjal või elektroonilisel teel.

[...]

Artiklis 2 nimetatud dokumentidest ja andmetest paberkandjal või elektroonilisel kujul saadava väljavõtte või koopia hind ei tohi ületada koopia tegemise halduskulusid.

[...]".

5 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. märtsi 1996. aasta direktiivi 96/9/EÜ andmebaaside õiguskaitse kohta (EÜT L 77, lk 20; ELT eriväljaanne 13/15, lk 459) artikli 7 lõike 1 kohaselt näevad liikmesriigid ette „andmebaasi tegija" *sui generis* õiguse „keelata andmebaasi kogu sisust või kvantiteedilt või

kvaliteedilt olulisest osast väljavõtte tegemist ja/või selle taaskasutamist, kui selle andmebaasi sisu kogumiseks, kontrollimiseks või esitamiseks on tehtud kvalitatiivselt ja/või kvantitatiivselt oluline investeering".

6 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. novembri 2003. aasta direktiivi 2003/98/EÜ avaliku sektori valduses oleva teabe taaskasutamise kohta (ELT L 345, lk 90; ELT eriväljaanne 13/32, lk 701; edaspidi „AST direktiiv") põhjendus 5 näeb ette järgmist:

„Siseturu loomise üks peamisi eesmärke on kogu ühendust hõlmavate teenuste arengut soodustavate tingimuste loomine. Avaliku sektori valduses olev teave on digitaalse infosisuga seotud toodete ja teenuste oluliseks algmaterjaliks ning muutub juhtmeta infosisuteenuste arenedes veelgi olulisemaks andmeallikaks. Selles kontekstis on oluline ka laiaulatuslik piiriülene levi. Avaliku sektori valduses oleva teabe laiem taaskasutatavus võimaldab Euroopa ettevõtetel muu hulgas ära kasutada selle teabe potentsiaali ning toetada majanduskasvu ja töökohtade loomist."

7 AST direktiivi põhjendus 9 sätestab:

„Käesoleva direktiiviga ei nähta ette dokumentide taaskasutamise lubamise kohustust. Taaskasutamise lubamise või mittelubamise üle otsustamine jääb liikmesriikide või asjaomase avaliku sektori asutuse pädevusse. Käesolevat direktiivi tuleks kohaldada dokumentide suhtes, mille avaliku sektori asutused teevad taaskasutamiseks kättesaadavaks litsentseerimise, müügi, levitamise, vahetamise või teabe väljastamise kaudu. […]"

8 AST direktiivi artikli 1 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Käesoleva direktiiviga kehtestatakse miinimumreeglid, mis reguleerivad liikmesriikide avaliku sektori asutuste valduses olevate olemasolevate dokumentide taaskasutamist ja nende taaskasutamist soodustavaid praktilisi abinõusid."

9 AST direktiivi artikli 2 punktis 4 on avaliku sektori valduses oleva teabe taaskasutamine määratletud kui „avaliku sektori valduses olevate dokumentide kasutamine füüsiliste või juriidiliste isikute poolt ärilisel või mitteärilisel eesmärgil, mis ei lange kokku algse eesmärgiga, mille täitmiseks dokument avalik-õigusliku ülesande raames loodi".

Austria õigusnormid

10 Äriregistri seaduse (Firmenbuchgesetz; edaspidi „FBG") § 1 kohaselt kasutatakse Firmenbuchi selleks, et registreerida ja teha avalikkusele kättesaadavaks sellised faktilised asjaolud, mis tuleb registrisse kanda FBG või muude õigusnormide alusel. Registrisse tuleb kanda kõik FGB § 2 nimetatud õigussubjektid, nagu füüsilisest isikust ettevõtjad ja selles paragrahvis nimetatud äriühingud.

11 Kõik need subjektid peavad registrisse kandmiseks esitama teatavad andmed, mis on loetletud FBG § 3, nagu ärinimi, õiguslik vorm, asukoht, ettevõtlussektori lühinimetus, võimalikud filiaalid, esindajate nimed ja sünnikuupäevad ning esindusõiguse alguskuupäev ja laad, likvideerimine või pankrotimenetluse algatamine.

12 FBG § 4–7 on sätestatud kannete tegemise erinõuded. Registrisse kantud faktiliste asjaolude muudatustest tuleb samuti selle seaduse § 10 kohaselt viivitamatult teada anda. Kõnealuse seaduse § 24 kohaselt on võimalik määrata halduskorras rahatrahv, selleks et tagada, et kõik kohustuslikult avalikustatavad andmed esitatakse õigeaegselt.

13 FBG § 34 kohaselt on igaühel õigus teha elektroonilisel teel Firmenbuchist üksikpäringuid, kui tehnoloogilised võimalused ja personali töökoormus seda võimaldavad.

14 Euroopa Komisjoni märkustest ilmneb, et vastavalt ametivastutuse seaduse (Amtshaftungsgesetz) sätetele vastutab Austria Vabariik FBG alusel edastatud teabe õigsuse eest.

15 Üksik- ja koondpäringute eest nõutavad riigilõivud on kehtestatud äriregistri andmebaasi määruses (Firmenbuchdatenbankverordnung, edaspidi „FBDV"). Vahendusagentuuride kogutud riigilõiv, mis kantakse üle Austria Vabariigile, arvutatakse sisuliselt tutvutud teabe laadi alusel.

16 FBDV § 4 lõige 2 näeb ette, et luba tutvuda vastavalt FBG § 34 jj Firmenbuchiga ei anna lisaks andmetega tutvumisele mingeid varalisi õigusi nendele andmetele. See õigus on ainult Austria Vabariigil kui andmebaasi tegijal vastavalt autorõigusseaduse (Urheberrechtsgesetz, edaspidi „UrhG") § 76c jj, mis kehtestati direktiivi 96/9 siseriiklikkusse õigusesse ülevõtmise raames. Vastavalt FBDV § 4 lõikele 1 on Firmenbuchi andmebaasi puhul tegemist kaitstud andmebaasiga UrhG § 76c tähenduses. Selle andmebaasiga seonduvad õigused kuuluvad UrhG § 76d tähenduses Austria Vabariigile.

17 Föderaalne seadus avaliku sektori valduses oleva teabe taaskasutamise kohta (Bundesgesetz über die Weiterverwendung von Informationen öffentlicher Stellen, edaspidi „IWG") võeti vastu AST direktiivi siseriiklikusse õigusesse ülevõtmiseks. IWG näeb ette võimaluse tugineda eraõiguse alusel dokumentide taaskasutamise õigusele avaliku sektori asutuste vastu, kui viimased teevad kättesaadavaks dokumente, mida võib taaskasutada. IWG näeb lisaks ette kriteeriumid, mille alusel määratakse kindaks tasu, mida võib sellisel juhul nõuda. See seadus ei reguleeri siiski õigust tutvuda Firmenbuchi andmetega.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

18 Compass-Datenbank on Austria õiguse alusel asutatud osaühing, mis peab majandusandmebaasi teabeteenuste osutamiseks. 1984. aastal alustas ta selle andmebaasi elektroonilise versiooni loomist, mis põhines kartoteegil, mille andmeid kontrolliti, parandati ja täiendati Firmenbuchi alusel. *Zentralblatt für Eintragungen in das Firmenbuch der Republik Österreich*'i (Austria Vabariigi äriregistrikannete üleriigiline teataja) väljaandjana sai ta kuni 2001. aastani asjaomased andmed föderaalselt andmetöötluskeskuselt, ilma et andmete kasutamist oleks kuidagi piiratud. Ta kasutas neid andmeid ka omaenda andmebaasi täiendamiseks.

19 Oma teabeteenuste osutamiseks vajab Compass-Datenbank kandeid tegevate ja kustutavate ettevõtjate kohta igapäevaseid ja ajakohastatud väljavõtteid Firmenbuchist. Sel moel osutatav teabeteenus tugineb Frimenbuchis sisalduvale teabele, millele lisandub Compass-Datenbanki enda kirjete tegemise eest vastutavate talituste uurimistöö alusel saadud teave ning muu teave, näiteks kaubanduskodadest saadud teave.

20 Hankemenetluse alusel usaldas Austria Vabariik, kes on Firmenbuchi pidaja, 1999. aastal mitmele ettevõtjale ülesande luua vahendusagentuurid, mis edastavad tasu eest Firmenbuchi andmeid (edaspidi „vahendusagentuurid"). Need ettevõtjad tagavad ühenduse lõppkliendi ja Frimenbuchi andmebaasi vahel ning nõuavad sisse riigilõivu, mille nad kannavad üle Austria Vabariigile. Komisjoni sõnul võivad nad oma tegevuse tasustamiseks nõuda lõppkliendilt lisaks kõnealusele riigilõivule ka mõistliku suurusega lisatasu. Vahendusagentuuridel ja nende lõppklientidel on keelatud luua oma andmekogusid, mis taasesitavad Firmenbuchi andmed, ise neid andmeid pakkuda ja lisada andmete vahele või esitlusse reklaami.

21 Austria Vabariik esitas 2001. aastal Handelsgericht Wien'ile (Viini kaubanduskohus) hagi, milles paluti eeskätt keelata Compass-Datenbankil Firmenbuchi andmete kasutamine, sealhulgas nende salvestamine, taasesitamine ja üleandmine kolmandatele isikutele. Austria Vabariigi ja Compass-Datenbanki vaheline kohtuvaidlus lahendati lõpuks Oberster Gerichtshofi (Ülemkohus) 9. aprilli 2002. aasta otsusega, milles nimetatud kohus käskis Compass-Datenbankil lõpetada ajutiselt Firmenbuchi andmebaasi kasutamine omaenda andmebaasi ajakohastamise eesmärgil ning eeskätt

Firmenbuchis sisalduvate andmete salvestamine ja mis tahes viisil taasesitamine, selleks et anda need üle või anda juurdepääs kolmandatele isikutele, ja Firmenbuchist andmete väljavõtete tegemine kolmandatele isikutele, kui kõnealuseid andmeid ei olnud saadud Austria Vabariigile makstud tasu eest.

22 Eelotsusetaotluses ei ole märgitud, kas Austria kohtud tegid hiljem kõnealuses kohtuvaidluses ka sisulise otsuse.

23 Eraldiseisvat kohtumenetlust, mille algatas Compass-Datenbank ja mis põhjustas Oberster Gerichtshofi lahendada oleva põhikohtuvaidluse, ei ole eelotsusetaotluses kirjeldatud, kuid Austria Vabariik on valgustanud selle eri etappe oma märkustes.

24 Seega esitas Compass-Datenbank 21. detsembril 2006 Landesgericht für Zivilrechtssachen Wienile (Viini liidumaa tsiviilkohus) Austria Vabariigi vastu hagi, nõudes, et Austria Vabariiki kohustataks andma vastavalt IWG-le ja sobiva tasu eest tema käsutusse teatud Firmenbuchist pärinevad dokumendid. Täpsemalt palus ta võimalust kasutada Firmenbuchi väljavõtteid, mis sisaldavad ajakohastatud andmeid Firmenbuchi kantud õigussubjektide kohta, kelle kohta on tutvumisele eelneval päeval tehtud kanne või kanne kustutatud, ning samuti Firmenbuchi väljavõtteid ajalooliste andmetega.

25 Landesgericht für Zivilrechtssachen Wien jättis Compass-Datenbanki nõude rahuldamata 22. jaanuari 2008. aasta otsusega. Nõude rahuldamata jätmist kinnitas Oberlandesgericht Wien (Viini liidumaa ülemkohus) 19. detsembri 2008. aasta otsusega.

26 Oberster Gerichtshof, kellele selle otsuse peale edasi kaevati, leidis 14. juuli 2009. aasta otsuses, et Compass-Datenbankile ei tulenenud IWG-st mingeid õigusi. Ta leidis siiski, et nimetatud ettevõtja esitatud argumentides võimaldasid teatud elemendid asuda seisukohale, et ta võis tugineda konkurentsiõiguse sätetele, kohaldades analoogia alusel IWG sätteid tasu kohta. Kohus tühistas seetõttu varasemad kohtuotsused ja andis Landesgericht für Zivilrechtssachen Wienile ülesande küsida Compass-Datenbankilt, kas ta tugines asjaomases menetluses IWG-st või konkurentsiõigusest tulenevatele õigustele.

27 Landesgericht für Zivilrechtssachen Wieni küsimusele vastates väitis Compass-Datenbank, et ta tugines sõnaselgelt konkurentsiõiguse sätetele, kohaldades analoogia alusel IWG norme tasu kohta, ja ta muutis selles osas oma nõuet. 17. septembri 2009. aasta otsusega tunnistas see kohus end ebapädevaks kohtuvaidlust lahendama ning saatis kohtuasja edasi Oberlandesgericht Wienile, kes on konkurentsiasjades pädev kohus.

28 Oberlandesgericht Wienilt palus Compass-Datenbank sisuliselt, et Austria Vabariiki kohustataks tegema talle kättesaadavaks Firmenbuchi ajakohastatud dokumendid, mis sisaldavad kõiki Firmenbuchi väljavõtteid ettevõtjate kohta, kelle kohta on kättesaadavaks tegemisele eelneval päeval tehtud kanne või kanne kustutatud, ja seda „õiglase tasu" eest. Compass-Datenbanki nõue tugines peamiselt argumendile, et Austria Vabariik kui turgu valitsevas seisundis ettevõtja ELTL artikli 102 tähenduses oli kohustatud edastama talle Firmenbuchi andmed nn oluliste vahendite doktriini alusel.

29 Oberlandesgericht Wien jättis Compass-Datenbanki hagi rahuldamata 8. märtsi 2010. aasta otsusega. Compass-Datenbank kaebas selle otsuse peale edasi Oberster Gerichtshofile. Viimati nimetatud kohus märkis eelotsusetaotluses, et turgu valitseva seisundi kuritarvitamise keeld, mis on ette nähtud ELTL artiklis 102, on suunatud ettevõtjatele, sealhulgas riigi või avalik-õigusliku isiku osalusega ettevõtjatele, kui need tegelevad majandustegevusega. Ta märgib, et 16. juuni 1987. aasta otsuse kohtuasjas 118/85: komisjon *vs.* Itaalia (EKL 1987, lk 2599, punkt 7) ja 16. märtsi 2004. aasta otsuse liidetud kohtuasjades C-264/01, C-306/01, C-354/01 ja C-355/01: AOK-Bundesverband jt (EKL 2004, lk I-2493, punkt 58) kohaselt saab õigussubjekti pidada ettevõtjaks ka üksnes tema tegevuse ühe osa suhtes, juhul kui see

tegevus on määratletav majandustegevusena, kuid et 18. märtsi 1997. aasta otsuse kohtuasjas C-343/95: Diego Calì & Figli (EKL 1997, lk I-1547) kohaselt tuleb aga riigi asutuse puhul välistada, et tegu on ettevõtjaga, kui ja niivõrd kui riigiasutus tegutseb avaliku võimu kandjana.

30 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et esimene põhikohtuasjas lahendamist vajav küsimus on see, kas avaliku võimu kandja teostab avalikku võimu, kui ta „monopoliseerib" andmed, mis tuleb seaduse alusel registrisse kanda ja avalikustada, kogudes need kokku *lex specialis*'ega kaitstud andmebaasi. Asjaolu, et Austria Vabariik viitab põhikohtuasjas kõne all oleva andmebaasi kaitsele intellektuaalomandiõiguse alusel, tuginedes seeläbi mitte avaliku õiguse, vaid eraõiguse sätetele, rääkivat vastu tema tegevuse määratlemisele avaliku võimu teostamisena. Nimetatud kohus juhib tähelepanu asjaolule, et Austria Vabariik ei tegutse ka üldistes huvides, milleks on tema arvates mitmekülgse ja soodsa hinnaga teabeteenuste pakkumuste olemasolu tänu konkurentsile.

31 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et AST direktiivi põhjenduste 5 ja 9 kohaselt on avaliku sektori valduses olev teave digitaalse infosisuga seotud toodete ja teenuste oluline algmaterjal ja Euroopa ettevõtetel tuleb võimaldada ära kasutada selle teabe potentsiaali; sellest lähtuvalt tuleks põhikohtuasjas kohaldada konkurentsiõigust, isegi kui AST direktiiv ei näe ette mingit kohustust lubada andmete taaskasutamist, vaid jätab selle otsuse liikmesriikide teha.

32 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et kui Austria Vabariigi tegevust, mis on kõne all põhikohtuasjas, otsustatakse lugeda majandustegevuseks, tõusetub lisaks küsimus, kas samuti tuleb kohaldada 6. aprilli 1995. aasta otsuses liidetud kohtuasjades C-241/91 P ja 242/91 P: RTE ja ITP *vs.* komisjon (EKL 1995, lk I-743) ja 29. aprilli 2004. aasta otsuses kohtuasjas C-418/01: IMS Health (EKL 2004, lk I-5039) esile toodud põhimõtteid (oluliste vahendite doktriin), kuigi ei esine „eelnevat turgu", sest asjaomased andmed kogutakse ja kantakse registrisse avaliku võimu teostamise raames. Nimetatud kohus esitab selle doktriini põhikohtuvaidluses kohaldamist toetavaid ja sellele vastu vaidlevaid argumente.

33 Neil asjaoludel otsustas Oberster Gerichtshof menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas ELTL artiklit 102 tuleb tõlgendada nii, et avaliku võimu kandja tegutseb ettevõtjana, kui ta salvestab ettevõtjate poolt seadusest tuleneva teatamiskohustuse alusel teatatud andmeid andmebaasi (Firmenbuch – äriregister) ning võimaldab tasu eest sellega tutvuda ja/või teha sellest väljatrükke, kuid keelab muud kasutamistoimingud?

2. Kui vastus esimesele küsimusele on eitav:

kas avaliku võimu kandja tegutseb ettevõtjana juhul, kui ta andmebaasi tegijana oma *sui generis* õigusele tuginedes keelab muud kasutamistoimingud peale andmetega tutvumise ja väljatrükkide tegemise võimaldamise?

3. Kui vastus esimesele või teisele küsimusele on jaatav:

kas ELTL artiklit 102 tuleb tõlgendada nii, et [eespool viidatud kohtuotsustes RTE ja ITP *vs.* komisjon ja IMS Health] esile toodud põhimõtteid („oluliste vahendite doktriin") tuleb kohaldada ka siis, kui puudub „eelnev turg", kuna kaitstud andmeid kogutakse andmebaasi (Firmenbuch – äriregister) ja salvestatakse sinna avaliku võimu teostamise raames?"

Eelotsuse küsimused

Esimene ja teine küsimus

34 Oma esimese ja teise küsimusega, mida on sobilik uurida koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada saada, kas avaliku võimu kandja tegeleb majandustegevusega, kui ta salvestab andmebaasis sellised andmed, mille ettevõtjad peavad seadusest tuleneva kohustuse alusel esitama, ning võimaldab huvitatud isikutel tasu eest selliste andmetega tutvuda ja/või saada andmetest paberkandjal väljavõtteid, keelates samas kõnealuste andmete muul moel kasutamise, kusjuures kõnealune avaliku võimu kandja tugineb eeskätt talle kui asjaomase andmebaasi tegijale kuuluvale *sui generis* õigusele, mistõttu tuleb seda avaliku võimu kandjat käsitada sellise tegevuse raames ettevõtjana ELTL artikli 102 tähenduses.

35 Selles osas tuleneb kohtupraktikast, et liidu konkurentsiõiguse sätete kohaldamisel on ettevõtjaga tegemist majandustegevusega tegeleva mis tahes üksuse puhul, sõltumata tema õiguslikust vormist ja rahastamisviisist (23. aprilli 1991. aasta otsus kohtuasjas C-41/90: Höfner ja Elser, EKL 1991, lk I-1979, punkt 21, ja 17. veebruari 1993. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-159/91 ja C-160/91: Poucet ja Pistre, EKL 1993, lk I-637, punkt 17). Tuleb meenutada, et väljakujunenud kohtupraktikast nähtub, et majandustegevus on igasugune tegevus, mis seisneb kaupade või teenuste pakkumises teataval turul (24. oktoobri 2002. aasta otsus kohtuasjas C-82/01 P: Aéroports de Paris *vs.* komisjon, EKL 2002, lk I-9297, punkt 79; 1. juuli 2008. aasta otsus kohtuasjas C-49/07: MOTOE, EKL 2008, lk I-4863, punkt 22, ja 3. märtsi 2011. aasta otsus kohtuasjas C-437/09: AG2R Prévoyance, EKL 2011, lk I-973, punkt 42). Nii võib riik ise või riigiorgan tegutseda ettevõtjana (vt selle kohta 20. märtsi 1985. aasta otsus kohtuasjas 41/83: Itaalia *vs.* komisjon, EKL 1985, lk 873, punktid 16–20).

36 Seevastu ei ole avaliku võimu teostamisega seotud tegevusel majanduslikku laadi, mis õigustaks EL toimimise lepingus ette nähtud konkurentsieeskirjade kohaldamist (vt selle kohta 11. juuli 1985. aasta otsus kohtuasjas 107/84: komisjon *vs.* Saksamaa, EKL 1985, lk 2655, punktid 14 ja 15; 19. jaanuari 1994. aasta otsus kohtuasjas C-364/92: SAT Fluggesellschaft, EKL 1994, lk I-43, punkt 30, ja eespool viidatud kohtuotsus MOTOE, punkt 24).

37 Lisaks sellele võib õigussubjekti ja muu hulgas avalik-õiguslikku üksust pidada ettevõtjaks üksnes seoses osaga tema tegevusest, kui see on määratletav majandustegevusena (eespool viidatud kohtuotsus Aéroports de Paris *vs.* komisjon, punkt 74, ja eespool viidatud kohtuotsus MOTOE, punkt 25).

38 Nimelt, kui avalik-õiguslik üksus tegeleb majandustegevusega, mida on võimalik käsitada tema poolt avaliku võimu teostamisest eraldisesivana, siis tegutseb see üksus majandustegevust puudutavas osas ettevõtjana, samas sel juhul, kui seda majandustegevust ei saa käsitada tema poolt avaliku võimu teostamisest eraldiseisvana, loetakse, et kõik kõnealuse üksuse tegevused kujutavad endast avaliku võimu teostamisega seotud tegevusi (vt selle kohta 26. märtsi 2009. aasta otsus kohtuasjas C-113/07 P: SELEX Sistemi Integrati *vs.* komisjon, EKL 2009, lk I-2207, punkt 72 jj).

39 Lisaks ei ole asjaolu, et avalik-õigusliku üksuse poolt avaliku võimu teostamisega seotud ning selle üksuse pakutav kaup müüakse või pakutav teenus osutatakse seaduses ette nähtud tasu eest, mitte selle üksuse poolt otseselt või kaudselt kindlaksmääratud tasu eest, iseenesest piisav selleks, et pidada tegevust majandustegevuseks ja sellega tegelevat üksust ettevõtjaks (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus SAT Fluggesellschaft, punkt 28 jj, ja eespool viidatud kohtuotsus Diego Calì & Figli, punktid 22–25).

40 Kogu eelnevalt viidatud kohtupraktikat arvestades tuleb märkida, et ettevõtjatega seotud andmete kogumine, mis toimub ettevõtjatel seaduse alusel lasuva andmete esitamise kohustuse alusel, ja sellega seotud sunni rakendamine kuuluvad avaliku võimu teostamise alla. Seetõttu ei kujuta selline tegevus endast majandustegevust.

41 Majandustegevusega ei ole samuti tegu juhul, kui avalikkusele antakse juurdepääs sel moel kogutud andmetele, võimaldades nendega kas lihtsalt tutvuda või tehes neist paberkandjal väljavõtteid vastavalt siseriiklikele õigusnormidele, kui selliseid andmeid sisaldava andmebaasi pidamine ja selle avalikkusele kättesaadavaks tegemine on lahutamatult seotud nende andmete kogumisega. Nimelt kaotaks selliste andmete kogumine suures osas oma mõtte, kui nende andmete kohta ei peetaks andmebaasi selleks, et avalikkus saaks andmetega tutvuda.

42 Mis puudutab asjaolu, et sellises andmebaasis sisalduvate andmete huvitatud isikutele kättesaadavaks tegemise eest nõutakse tasu, siis tuleb märkida, et vastavalt käesoleva kohtuotsuse punktides 38 ja 39 viidatud kohtupraktikale võib sellise tasu nõudmist käsitada andmete kättesaadavaks tegemisega lahutamatult seotuna juhul, kui asjaomase teabe avalikkusele kättesaadavaks tegemise eest nõutavat tasu või lõivu ei määra otseselt ega kaudselt kindlaks asjaomane üksus, vaid need nähakse ette seadusega. Nii ei muuda asjaolu, et Austria Vabariik nõuab sellise teabe avalikkusele kättesaadavaks tegemise eest tasu või lõivu, selle tegevuse juriidilist kvalifikatsiooni, mistõttu ei ole selle puhul tegemist majandustegevusega.

43 Selles osas tuleb märkida, et vastavalt eelotsusetaotluses esitatud teabele peab Firmenbuchi ja vastavat andmebaasi Austria Vabariik, samas kui vahendusagentuurid, kes valiti hankemenetluse alusel, tagavad ühenduse lõppkliendi ja nimetatud andmebaasi vahel ning nõuavad sisse FBDV-s ette nähtud riigilõivu, mille nad kannavad üle Austria Vabariigile. Oma tegevuse tasustamiseks võivad vahendusagentuurid komisjoni väitel nõuda lõppkliendilt lisaks riigilõivule mõistliku suurusega lisatasu.

44 Neil asjaoludel on oluline – nagu seda märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 29 – mitte ajada segi Austria Vabariigi enda tegevust vahendusagentuuride tegevusega. Nimelt on põhikohtuasjas kõne all Austria Vabariigi ja mitte vahendusagentuuride tegevus.

45 Austria Vabariik väitis kohtuistungil, et vahendusagentuurid valitakse ainuüksi kvalitatiivsete kriteeriumide alusel ja mitte hinnapakkumise alusel, ja et nende arv ei ole piiratud. Kui see on tõsi, siis peab eelotsusetaotluse esitanud kohus kontrollima, et põhikohtuasjas kõne all oleva andmebaasi pidamise ja andmebaasis sisalduva teabe vahendusagentuuride abil avalikkusele kättesaadavaks tegemise eest saavad avaliku võimu kandjad üksnes tasu, mis seisneb FBDV-s ette nähtud riigilõivus.

46 Eelotsusetaotluse esitanud kohus palub Euroopa Kohtult vastust ka seoses olukorraga, kus avaliku võimu kandja keelab vahendusagentuuridel ja nende lõppklientidel selle avaliku võimu kandja kogutud ja sellisesse avalikku registrisse nagu Firmenbuch kantud teabe taaskasutamise omaenda teabeteenuste osutamise eesmärgil. Eeskätt soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada saada, kas asjaolu, et selline avaliku võimu kandja tugineb talle kui andmebaasi tegijale vastavalt direktiivi 96/9 artiklile 7 kuuluvale *sui generis* õigusele, tähendab, et tegemist on majandustegevusega.

47 Selles osas tuleb asuda seisukohale, et avalik-õiguslik üksus, mis loob andmebaasi ning tugineb seejärel intellektuaalomandi õigustele ja muu hulgas äsja viidatud *sui generis* õigusele, et kaitsta andmebaasi kantud andmeid, ei tegutse ainuüksi selle asjaolu tõttu ettevõtjana. Selline üksus ei ole kohustatud lubama tema poolt kogutavate ja avalikkusele kättesaadavaks tehtavate andmete vaba kasutamist. Nagu märkis Austria Vabariik, võib avaliku võimu kandja asuda õiguspäraselt seisukohale, et siseriikliku õiguse sätetega arvestades on vajalik või isegi kohustuslik keelata sellises andmebaasis, nagu on kõne all põhikohtuasjas, sisalduvate andmete taaskasutamine, et kaitsta äriühingute ja muude õigussubjektide, kellele on seadusega pandud registrile teabe esitamise kohustus, huvi selle vastu, et neid puudutavaid andmeid ei taaskasutata väljaspool seda andmebaasi.

48 Selles osas tuleneb eelotsusetaotlusest, et Austria õiguses on seadusega ette nähtud Firmenbuchi andmete taaskasutamise piirang, kuivõrd FBDV § 4 lõige 2 näeb ette, et luba tutvuda vastavalt FBG § 34 jj Firmenbuchiga ei anna lisaks andmetega tutvumise õigusele mingeid varalisi õigusi nendele andmetele.

49 Asjaolu, et andmebaasi andmete kättesaadavaks tegemise eest nõutakse tasu, ei mõjuta kuidagi seda, kas andmete taaskasutamise keeld on majanduslikku laadi või mitte, tingimusel et kõnealune tasu ise ei õigusta asjaomase tegevuse määratlemist majandustegevusena vastavalt käesoleva kohtuotsuse punktides 39 ja 42 esitatud kaalutlustele. Kui andmete kättesaadavaks tegemise eest nõutav tasu on piiratud ning seda tuleb pidada andmete kättesaadavaks tegemisega lahutamatult seotuks, siis ei saa majandustegevuseks pidada intellektuaalomandi õigustele tuginemist nende andmete kaitse eesmärgil ning konkreetsemalt nende taaskasutamise takistamiseks. Nimelt ei ole sellist tuginemist viidatud asjaoludel võimalik käsitada eraldiseisvana kõnealuste andmete kättesaadavaks tegemist.

50 Lõpetuseks, kuivõrd eelotsusetaotluse esitanud kohus kahtleb selles, kas AST direktiiv võib mõjutada vastust esimesele ja teisele küsimusele, siis tuleb tuvastada, et vastavalt selle direktiivi põhjenduses 9 sätestatule ei näe see direktiiv ette mis tahes kohustust lubada dokumente taaskasutada. Lisaks ei reguleeri juurdepääsu Firmenbuchi andmetele IWG – seadus, millega Austria Vabariik võttis siseriiklikkusse õigusesse üle AST direktiivi. Sellest tuleneb, et kõnealune direktiiv ei ole asjakohane, kui tuleb kindlaks määrata põhikohtuasja asjaoludel andmete taaskasutamiseks loa andmisest keeldumise majanduslik laad või selle puudumine.

51 Arvestades kõigi eespool toodud kaalutlustega tuleb esimesele ja teisele küsimusele vastata, et avaliku võimu kandja ei teosta majandustegevust, kui ta salvestab andmebaasis sellised andmed, mille ettevõtjad peavad seadusest tuleneva kohustuse alusel esitama, ning võimaldab huvitatud isikutel selliste andmetega tutvuda ja/või saada andmetest paberkandjal väljavõtteid; seetõttu ei tohi seda avaliku võimu kandjat käsitada kõnealuse tegevuse raames ettevõtjana ELTL artikli 102 tähenduses. Asjaolu, et andmetega tutvumise ja/või väljavõtete tegemise eest nõutakse tasu, mis on ette nähtud seadusega ja mitte otseselt või kaudselt kindlaks määratud asjaomase üksuse poolt, ei muuda kõnealuse tegevuse õiguslikku kvalifikatsiooni. Lisaks sellele, kui selline avaliku võimu kandja keelab sel moel kogutud ja avalikkusele kättesaadavaks tehtud andmete mis tahes muu kasutamise, tuginedes talle kui asjaomase andmebaasi tegijale direktiivi 96/9 artikli 7 kohaselt kuuluvale *sui generis* õigusele või mis tahes muule intellektuaalomandiõigusele, ei teosta ta samuti majandustegevust ning teda ei tohi seega sellise tegevuse raames käsitada ettevõtjana ELTL artikli 102 tähenduses.

Kolmas küsimus

52 Arvestades esimesele ja teisele küsimusele antud vastust ning kolmanda küsimuse täiendavat laadi, ei ole sellele vastamine vajalik.

Kohtukulud

53 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kolmas koda) otsustab:

Avaliku võimu kandja ei teosta majandustegevust, kui ta salvestab andmebaasis sellised andmed, mille ettevõtjad peavad seadusest tuleneva kohustuse alusel esitama, ning võimaldab huvitatud isikutel selliste andmetega tutvuda ja/või saada andmetest paberkandjal väljavõtteid; seetõttu ei tohi seda avaliku võimu kandjat käsitada kõnealuse tegevuse raames ettevõtjana ELTL

artikli 102 tähenduses. Asjaolu, et andmetega tutvumise ja/või väljavõtete tegemise eest nõutakse tasu, mis on ette nähtud seadusega ja mitte otseselt või kaudselt kindlaks määratud asjaomase üksuse poolt, ei muuda kõnealuse tegevuse õiguslikku kvalifikatsiooni. Lisaks sellele, kui selline avaliku võimu kandja keelab sel moel kogutud ja avalikkusele kättesaadavaks tehtud andmete mis tahes muu kasutamise, tuginedes talle kui asjaomase andmebaasi tegijale Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. märtsi 1996. aasta direktiivi 96/9/EÜ andmebaaside õiguskaitse kohta artikli 7 kohaselt kuuluvale *sui generis* õigusele või mis tahes muule intellektuaalomandi õigusele, ei teosta ta samuti majandustegevust ning teda ei tohi seega sellise tegevuse raames käsitada ettevõtjana ELTL artikli 102 tähenduses.

Allkirjad